

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА**

---

Кафедра економічної кібернетики

**“ЗАТВЕРДЖУЮ”**

Завідувач кафедри економічної кібернетики



доц., к.е.н. Зоряна АРТИМ-ДРОГОМИРЕЦЬКА

“31” серпня 2022 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ПП 2.1.2.01.02 ЕКОНОМІЧНИЙ РИЗИК**

<b>освітній рівень</b>	другий (магістерський)
<b>галузь знань</b>	07 “Управління та адміністрування”
<b>спеціальність</b>	075 «Маркетинг»
<b>освітня програма</b>	«Маркетинг»
<b>факультет</b>	економічний

2022 – 2023 навчальний рік

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни “Економічний ризик” для студентів галузі знань 07 “Управління та адміністрування” спеціальності 075 “Маркетинг” (освітня програма “Маркетинг”).

Розробник: к.е.н., доцент, завідувач кафедри економічної кібернетики Артими-Дрогомирецька З.Б.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економічної кібернетики

Протокол від “31” серпня 2022 року № 1

©ЛНУ ім. І. Франка, 2022 рік  
©Артими-Дрогомирецька З.Б., 2022 рік

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <b>07 “Управління та адміністрування”</b> (шифр і назва)	за вибором	
Модулів – 1	Освітній рівень: <b>другий (магістерський)</b>	<b>Рік підготовки:</b>	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		<b>Семестр</b>	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність <b>075 «Маркетинг»</b> (шифр і назва)	<b>Лекції</b>	
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5,5		16 год.	8 год.
		<b>Практичні, семінарські</b>	
		16 год.	6 год.
		<b>Лабораторні</b>	
		<b>Самостійна робота</b>	
		88 год.	106 год.
		<b>ІНДЗ:</b>	
Вид контролю: залік			

### Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми здобуття освіти – 27% / 73%.

для заочної форми здобуття освіти – 12% / 88%.

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Мета:** надання фундаментальних знань з методології, концепцій, методів і технологій дослідження раціональної поведінки організаційно-економічних систем і кількісних методів прийняття рішень з урахуванням ризику.

**Завдання:** засвоєння методології та методики проведення аналізу та застосування економіко-математичних моделей, що враховують ризик; набуття досвіду найбільш типових прийомів моделювання та вимірювання ризику в процесі прийняття рішень.

### **Загальні компетентності (ЗК):**

ЗК1. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

### **Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):**

СК5. Здатність до діагностування маркетингової діяльності ринкового суб'єкта, здійснення маркетингового аналізу та прогнозування.

### **Програмні результати навчання (ПРН):**

ПРН 2. Вміти адаптовувати і застосовувати нові досягнення в теорії та практиці маркетингу для досягнення конкретних цілей і вирішення задач ринкового суб'єкта.

ПРН 3. Планувати і здійснювати власні дослідження у сфері маркетингу, аналізувати його результати і обґрунтовувати ухвалення ефективних маркетингових рішень в умовах невизначеності.

ПРН 7. Вміти формувати і вдосконалювати систему маркетингу ринкового суб'єкта.

ПРН 11. Використовувати методи маркетингового стратегічного аналізу та інтерпретувати його результати з метою вдосконалення маркетингової діяльності ринкового суб'єкта.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

**знати:** основні поняття та терміни теорії економічного ризику, причини виникнення економічних ризиків, функції ризиків, різновиди ризиків; класифікацію ризиків і втрат; фактори, що впливають на підвищення або зниження рівня ризику; показники, що характеризують економічний ризик; методи та інструментарій кількісного аналізу та управління організаційно-економічними системами з урахуванням ризику, можливість їх використання; пріоритетні напрямки зниження ризику, доцільність їх використання у різноманітних ситуаціях; основні принципи комплексного підходу до управління ризиком; основні засади теорії портфеля.

**вміти:** проводити якісний аналіз, ідентифікацію ризику та здійснювати відповідні обчислення, використовуючи сучасні ЕОМ та відповідні програмно-методичні комплекси; оцінювати міру ризику, а також контролювати, моделювати й враховувати ризик, управляти ним, досліджувати можливі засоби захисту від ризиків, застосовуючи відповідні методи економічної ризикології; цілеспрямовано аналізувати різноманітні ризики, зокрема маркетингові, та використовувати адекватні методи їх аналізу; складати економіко-математичні моделі економічних систем, перевіряти їх адекватність; застосовуючи методи спостереження та контролю, визначати ризикові чинники виробництва, види виробничих процесів та елементи зовнішнього середовища, що можуть створювати загрозу збитків; оцінювати ефективність різних видів діяльності підприємств з точки зору ризику та дохідності; аналізувати та моделювати економічний ризик; здійснювати заходи щодо мінімізації ризиків; оцінювати конфліктність, багатокритеріальність та зумовлений ними ризик; моделювати процес прийняття рішень з урахуванням невизначеності; оцінювати ефективність і ризиковість рішень, що приймаються.

### 3. Програма навчальної дисципліни

#### Змістовий модуль 1. Сутнісна характеристика та методи оцінки економічних ризиків

##### Тема 1. Ризик як економічна категорія. Його сутність

Ризик у менеджменті та основні принципи керування ним.

Об'єкт, предмет, мета та структура курсу.

Поняття ризику, невизначеності. Ситуації, що пов'язані з ризиком. Зв'язок невизначеності з ризиком. Об'єкт, суб'єкт та джерело ризику.

Причини виникнення економічного ризику, невизначеності та елементи їх класифікації. Зовнішні та внутрішні чинники ризику.

Необхідність аналізу ризику. Види аналізу ризику.

Загальні засади класифікації ризиків. Типи і види ризиків.

Приклади використання ризикології в розв'язанні економічних задач.

Історія виникнення теорії економічного ризику.

Управління ризиком. Загальні засади.

##### Тема 2. Ризики у маркетингу

Сутність маркетингових ризиків та їх місце у підприємницькій діяльності.

Способи класифікації ризиків у маркетингу.

Концепція та процес управління ризиками в маркетингу.

Ідентифікація маркетингових ризиків: сутність та методи.

Поняття, завдання та види аналізу маркетингових ризиків.

Методичні підходи до вимірювання ризиків у маркетингу.

Особливості управління окремими видами маркетингових ризиків.

##### Тема 3. Система кількісних оцінок економічного ризику

Загальні підходи до аналізу кількісних оцінок ризику.

Оцінка ступеня ризику в абсолютному виразі.

Оцінка ступеня ризику у відносному виразі.

Ризик та нерівність Чебишева. Правило „трьох сігм”.

Поняття допустимого, критичного та катастрофічного ризиків.

Переваги кількісного аналізу ризику.

Коефіцієнт чутливості  $\beta$ .

Використання експертних процедур при вимірюванні ступеня інвестиційних ризиків.

Новітні підходи щодо адекватного вимірювання політичного та крайнього ризиків.

##### Тема 4. Теорія корисності та прийняття рішень в умовах ризику

Основні засади теорії корисності. Поняття корисності. Основні аксіоми теорії корисності.

Корисність за фон Нейманом.

Поняття лотереї, сподіваного виграшу, детермінованого еквіваленту та премії за ризик. Сподівана корисність.

Поняття схильності, несхильності та нейтральності до ризику.

Функції корисності осіб з різним ставленням до ризику.

Функція схильності-несхильності до ризику.

Криві байдужості та корисність.

Функція корисності з інтервальною нейтральністю до ризику.

## **Змістовий модуль 2. Аналіз та управління економічними ризиками**

### **Тема 5. Основні засади теорії портфеля в умовах ризику та диверсифікація як спосіб зниження ризику**

Суть управління портфелем цінних паперів. Диверсифікація як спосіб зниження ризику. Норма прибутку та ризик цінних паперів. Кореляція цінних паперів та її застосування. Формування портфеля цінних паперів. Оптимізація структури портфеля. Портфель з багатьох видів акцій. Включення в портфель безризикових цінних паперів. Ринковий портфель цінних паперів. Модель Г. Марковіца вибору оптимальної структури портфеля. Класична модель формування портфеля (модель Шарпа). Модель Тобіна вибору оптимальної структури портфеля.

### **Тема 6. Моделювання економічного ризику та теорії гри**

Основні поняття гри. Поняття конфліктної ситуації та стратегії гравця. Нижня та верхня ціна гри. Статичні ігри в умовах ризику та невизначеності. Економічне середовище у ролі гравця. Поняття інформаційної ситуації та її характеристика. Функція ризику. Модель прийняття рішень в умовах ризику. Критерії прийняття рішень для різних інформаційних ситуацій. Критерії прийняття рішень у ситуації, що характеризується антагоністичними інтересами середовища.

### **Тема 7. Прийняття багатоцільових рішень в умовах ризику**

Класи задач прийняття багатоцільових рішень за умов невизначеності та ризику. Структурна схема процесу побудови моделі багатокритеріальних задач. Вибір способу нормалізації, врахування пріоритету та критерію згортки. Використання ієрархічних моделей у проблемах антикризового управління фірмою.

### **Тема 8. Економічні ризики, пов'язані з операційною діяльністю підприємства. Фінансовий ризик-менеджмент**

Запаси, резерви як спосіб зниження ризику. Структура та види запасів, резервів на непередбачувані витрати. Резервування грошових засобів на покриття випадкових затрат. Задачі управління запасами з урахуванням ризику. Задачі керування виробництвом та резервами. Загальні засади фінансового менеджменту з урахуванням ризику. Класифікація фінансових ризиків. Способи управління ризиками. Основні напрямки перенесення ризику: диверсифікація, страхування, хеджування, лімітування, резервування. Інструменти хеджування. Резерви як метод зниження ризику страхових компаній. Методи антикризового управління компанією та роль резервів і запасів у цьому.

#### 4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<b>Модуль 1</b>												
<b>Змістовий модуль 1. Сутнісна характеристика та методи оцінки економічних ризиків</b>												
Тема 1. Ризик як економічна категорія. Його сутність	13	2	1			10	13,5	1	0,5			12
Тема 2. Ризики у маркетингу	15	2	1			12	15,5	1	0,5			14
Тема 3. Система кількісних оцінок економічного ризику	18	2	4			12	17	1	2			14
Тема 4. Теорія корисності та прийняття рішень в умовах ризику	14	2	2			10	16	1	1			12
Разом за змістовим модулем 1	60	8	8			44	60	4	4			52
<b>Змістовий модуль 2. Аналіз та управління економічними ризиками</b>												
Тема 5. Основні засади теорії портфеля в умовах ризику та диверсифікація як спосіб зниження ризику	14	2	2			10	15,5	1	0,5			14
Тема 6. Моделювання економічного ризику та теорії гри	14	2	2			10	13,5	1	0,5			12
Тема 7. Прийняття багатоцільових рішень в умовах ризику	16	2	2			12	15,5	1	0,5			14
Тема 8. Економічні ризики, пов'язані з операційною діяльністю підприємства. Фінансовий ризик-менеджмент	16	2	2			12	15,5	1	0,5			14
Разом за змістовим модулем 2	60	8	8			44	60	4	2			54
<b>Усього годин</b>	<b>120</b>	<b>16</b>	<b>16</b>			<b>88</b>	<b>120</b>	<b>8</b>	<b>6</b>			<b>106</b>
ІНДЗ		-	-			-	-	-	-			-
<b>Усього годин</b>	<b>120</b>	<b>16</b>	<b>16</b>			<b>88</b>	<b>120</b>	<b>8</b>	<b>6</b>			<b>106</b>

## 5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені навчальним планом.

## 6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти
	<b>Змістовий модуль 1. Сутнісна характеристика та методи оцінки економічних ризиків</b>		
1	Тема 1. Ризик як економічна категорія. Його сутність	2	0,5
2	Тема 2. Ризики у маркетингу	2	0,5
3	Тема 3. Система кількісних оцінок економічного ризику	2	2
4	Тема 4. Теорія корисності та прийняття рішень в умовах ризику Колоквіум 1.	2	1
	<b>Змістовий модуль 2. Аналіз та управління економічними ризиками</b>		
5	Тема 5. Основні засади теорії портфеля в умовах ризику та диверсифікація як спосіб зниження ризику	2	0,5
6	Тема 6. Моделювання економічного ризику та теорії гри	2	0,5
7	Тема 7. Прийняття багатоцільових рішень в умовах ризику	2	0,5
8	Тема 8. Економічні ризики, пов'язані з операційною діяльністю підприємства. Фінансовий ризик-менеджмент. Колоквіум № 2. Підсумкове заняття.	2	0,5
	<b>Усього годин</b>	<b>16</b>	<b>6</b>

## 7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

## 8. Самостійна робота

Самостійна робота студента полягає в:

- опрацюванні лекційного матеріалу;
- самостійному вивченні матеріалу із літературних джерел;
- підготовці до практичних занять;
- виконанні практичних задач;
- підготовці до написання модульних контрольних робіт.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти
	<b>Змістовий модуль 1. Сутнісна характеристика та методи оцінки економічних ризиків</b>		
1	Тема 1. Ризик як економічна категорія. Його сутність	10	12
2	Тема 2. Ризики у маркетингу	12	14
3	Тема 3. Система кількісних оцінок економічного ризику	12	14



4	Тема 4. Теорія корисності та прийняття рішень в умовах ризику	10	12
<b>Змістовий модуль 2. Аналіз та управління економічними ризиками</b>			
5	Тема 5. Основні засади теорії портфеля в умовах ризику та диверсифікація як спосіб зниження ризику	10	14
6	Тема 6. Моделювання економічного ризику та теорії гри	10	12
7	Тема 7. Прийняття багатоцільових рішень в умовах ризику	12	14
8	Тема 8. Економічні ризики, пов'язані з операційною діяльністю підприємства. Фінансовий ризик-менеджмент.	12	14
<b>Усього годин</b>		<b>88</b>	<b>106</b>

## 9. Індивідуальні завдання

Індивідуальних науково-дослідних завдань не передбачено.

## 10. Методи навчання

Основними методами навчання, що використовуються в процесі викладання навчальної дисципліни «Економічний ризик» є:

- метод передачі і сприйняття навчальної інформації, пробудження наукового інтересу (лекції, ілюстрації, презентації);

- метод практичного засвоєння курсу з допомогою складання тестових завдань, вирішення задач та ситуацій з метою набування умінь і практичних навичок (практичні заняття);

- метод модульного контролю з допомогою періодичного складання модулів за тематикою лекційних та практичних занять;

- метод самостійного засвоєння студентами навчального матеріалу у вигляді складання тестів, вирішення задач та ситуацій, написання рефератів на підставі самостійно опрацьованої базової літератури та додаткових джерел інформації (в т.ч. законодавчих актів) з метою конкретизації й поглиблення базових знань, необхідних умінь та практичних навичок (самостійна робота);

- електронні матеріали з відповідного курсу та інших пов'язаних курсів у системах (платформах) Microsoft Teams, Zoom, Telegram, Moodle.

Під час навчання застосовуватимуться презентація, лекції, комплексні модулі та завдання, електронні матеріали з відповідного курсу, колаборативне навчання (групові проекти, спільні розробки), дискусія, написання наукових праць та розробок.

Лекції передбачають проблемний виклад матеріалу, допомогу студентам в освоєнні поставлених завдань навчальної дисципліни.

На практичних заняттях відбувається обговорення тем дисципліни, розв'язування прикладних задач, оцінювання знань студентів.

Важливим є вміння студента самостійно працювати з літературою.

<b>Результати навчання</b>	<b>Методи навчання і викладання</b>	<b>Методи оцінювання досягнення результатів навчання</b>
ПРН 2. Вміти адаптовувати і застосовувати нові досягнення в теорії та практиці маркетингу для досягнення конкретних цілей і вирішення задач ринкового суб'єкта.	Лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, виконання практичних завдань, написання рефератів	Форми і методи поточного оцінювання: усне та письмове опитування, тестове опитування, оцінка самостійної роботи, підсумковий контроль: залік.

ПРН 3. Планувати і здійснювати власні дослідження у сфері маркетингу, аналізувати його результати і обґрунтовувати ухвалення ефективних маркетингових рішень в умовах невизначеності.	Лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, виконання практичних завдань, написання рефератів	Форми і методи поточного оцінювання: усне та письмове опитування, тестове опитування, оцінка самостійної роботи, оцінка індивідуальних завдань, підсумковий контроль: залік.
ПРН 7. Вміти формувати і вдосконалювати систему маркетингу ринкового суб'єкта.	Лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, виконання практичних завдань, написання рефератів	Форми і методи поточного оцінювання: усне та письмове опитування, тестове опитування, оцінка самостійної роботи, підсумковий контроль: залік.
ПРН 11. Використовувати методи маркетингового стратегічного аналізу та інтерпретувати його результати з метою вдосконалення маркетингової діяльності ринкового суб'єкта.	Лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, виконання практичних завдань	Форми і методи поточного оцінювання: усне та письмове опитування, тестове опитування, оцінка самостійної роботи, підсумковий контроль: залік.

## 11. Методи контролю

Контроль знань і умінь студентів з навчальної дисципліни "Економічний ризик" здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу.

Оцінювання знань, умінь і навичок із навчальної дисципліни здійснюється на основі результатів поточного та проміжного контролю за 100-бальною шкалою (залік).

Поточний та проміжний контроль за вивченням студентами дисципліни здійснюється викладачами, що забезпечують даний курс у відповідності з видами занять:

### 1. При проведенні лекційних занять

Лектор проводить облік присутності студентів на лекційних заняттях у типовому журналі.

### 2. При проведенні практичних занять

Викладач, який проводить практичні заняття, здійснює контроль шляхом обліку присутності студентів на практичних заняттях, оцінки результатів виконання завдань, оцінки рівня засвоєння студентами знань, самостійної роботи. В результаті роботи на практичних заняттях студенти можуть отримати 0-50 балів.

### 3. Проміжний контроль роботи студента

Колоквіум №1 – 0-25 балів.

Колоквіум №2 – 0-25 балів.

Об'єктами поточного контролю знань студентів з дисципліни "Економічний ризик" є:

- 1) систематичність та активність роботи на практичних заняттях;
- 2) виконання домашніх завдань у вигляді розв'язування задач.

Об'єктами проміжного контролю знань студентів з дисципліни є:

- 1) виконання модульних (контрольних) завдань;
- 2) виконання індивідуальних самостійних завдань.

У процесі оцінювання систематичності та активності роботи студента на практичних заняттях враховується:

- рівень знань, продемонстрований у відповідях на практичних заняттях;
- активність при обговоренні дискусійних питань;
- результати розв'язування задач, завдань поточного контролю тощо.

У процесі оцінювання виконання модульних (контрольних) завдань враховується загальний рівень теоретичних знань та практичні навички, набуті студентами під час опанування відповідного змістовного модулю.

У процесі оцінювання виконання самостійної роботи (індивідуальних завдань) враховується: ступінь опрацювання та засвоєння теми в цілому чи окремих питань, розв'язування задач, складання тестів тощо. Періодичний модульний контроль проводиться у формі тестів та розв'язання практичних завдань.

Порядок вивчення та оцінювання дисципліни доводиться до відома студентів протягом семестру.

Успішність навчання студентів оцінюється за шкалою: зараховано / не зараховано.

Оцінку “зараховано” заслуговує студент, який виявив знання навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності. Для отримання оцінки “зараховано” студент повинен під час семестру набрати 51 чи більше балів із 100 можливих.

Оцінка “не зараховано” виставляється студентові, який недостатньо повно вивчив основний теоретичний матеріал, виявив значні прогалини в знаннях основного матеріалу, допускає грубі помилки у відповідях, не набув необхідних вмій та знань, передбачених програмою дисципліни. Оцінка “не зараховано” означає – у студента відсутні знання базових положень курсу “Економічний ризик”. Оцінка “не зараховано” виставляється студентові, якщо він під час семестру набрав менше, ніж 51 бал із 100 можливих.

## 12. Розподіл балів, які отримують студенти

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається із суми балів за результати поточного контролю та проміжного контролю роботи студента. Підсумковий контроль за вивченням студентами дисципліни здійснюється у формі заліку, який виставляється на основі загальної підсумкової оцінки з дисципліни. До залікової відомості заносяться сумарні результати в балах поточно-модульного контролю, тобто загальна підсумкова оцінка. Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується заліком, становить 100 балів.

Поточне тестування та самостійна робота				Сума
Змістовний модуль 1		Змістовний модуль 2		100
Поточна успішність Т.1 - Т.4	Колоквіум 1	Поточна успішність Т.5 - Т.8	Колоквіум 2	
25	25	25	25	

При оформленні документів за залікову сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

### Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою
		Залікова оцінка
A	90 – 100	Зараховано
B	81-89	Зараховано
C	71-80	Зараховано
D	61-70	Зараховано

E	51-60	Зараховано
FX	21-50	Не зараховано з можливістю повторного складання
F	0-20	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Студенти, що отримали сумарний бал, нижчий за 51 за національною шкалою, отримують оцінку FX за шкалою ECTS та скеровуються на повторне складання заліку.

### 13. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни складається з:

- програми навчальної дисципліни;
- робочої програми навчальної дисципліни;
- конспекту лекцій на паперовому та електронному носіях;
- планів практичних занять;
- практикуму;
- методичних рекомендацій щодо змісту та організації самостійної роботи студентів, поточного і підсумкового контролю їхніх знань з дисципліни "Економічний ризик" на паперовому та електронному носіях.

### 14. Рекомендована література

#### Базова література

1. Артими-Дрогомирецька З. Б. Економічний ризик : навч.-метод. посібник із грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України / З. Б. Артими-Дрогомирецька, М. В. Негрей. – Львів : Магнолія-2006, 2013. – 320 с.
2. Артими-Дрогомирецька З.Б. Економічний ризик : практикум / З. Б. Артими-Дрогомирецька, І. Б. Романич – Львів: Видавництво Тараса Сороки, 2008. – 186 с.
3. Верченко П. І. Багатокритеріальність і динаміка економічного ризику (моделі і методи): Монографія / П.І. Верченко – К. : КНЕУ, 2006. – 272 с.
4. Вітлінський В. В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / В. В. Вітлінський, П. І. Верченко – К.: КНЕУ, 2000. – 292 с.
5. Вітлінський В.В. Аналіз, оцінка і моделювання економічного ризику / В. В. Вітлінський – К. : Деміур, 1996. – 212 с.
6. Вітлінський В.В. Економічний ризик і методи його вимірювання : підручник / В. В. Вітлінський, С. І. Наконечний, О. Д. Шарапов – К. : ІЗМН, 1996. – 400 с.
7. Вітлінський В. В. Ризик у менеджменті / В. В. Вітлінський, С. І. Наконечний – К. : ТОВ "Борисфен-М", 1996. – 336 с.
8. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко – К. : КНЕУ, 2004. – 480 с.
9. Донець Л. І. Економічні ризики і методи їх вимірювання : навчальний посібник / Л. І. Донець – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
10. Економічний ризик: ігрові моделі : [навч. пос.] / В. В. Вітлінський, П. І. Верченко, А. В. Сігал, Я. С. Наконечний; за ред. д-ра екон. наук, проф. В. В. Вітлінського. – К. : КНЕУ, 2002. – 446 с.
11. Івченко І. Ю. Економічні ризики : навчальний посібник [мультимедійний підручник] / І. Ю. Івченко – Київ : «Центр навчальної літератури», 2004. – 304 с.
12. Ілляшенко С. М. Економічний ризик : навчальний посібник. 2-ге вид., доп. перероб. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 220 с.

13. Камінський А. Б. Економічний ризик та методи його вимірювання : посібник для студентів економічних спеціальностей / А. Б. Камінський – К. : Видавничий Дім "Козаки", 2002. – 120 с.
14. Камінський А. Б. Моделювання фінансових ризиків : монографія / А. Б. Камінський – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. – 304 с.
15. Клименюк М. М. Управління ризиками в економіці : [навч. посіб.] / М. М. Клименюк, І. А. Брижань. – К. : Просвіта, 2000. – 256 с.
16. Лабурцева О. І. Ризики в маркетингу : підручник / О. І. Лабурцева. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. – 476 с.
17. Лук'янова В. В. Економічний ризик : навч. посіб. / В. В. Лук'янова, Т. В. Головач – К. : Академвидав, 2007. – 464 с.
18. Матвійчук А. В. Економічні ризики в інвестиційній діяльності : монографія / А. В. Матвійчук – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2005. – 205 с.
19. Машина Н. І. Економічний ризик і методи його вимірювання : навч. посіб. / Н. І. Машина – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 188 с.
20. Негрей М. В. Методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів при вивченні дисципліни «Системи управління економічними ризиками» / М. В. Негрей – Львівський банківський інститут НБУ. – Львів. – 2010. – 51 с.
21. Нікбахт Е. Фінанси [пер. з англ.] / Е. Нікбахт, А. Гроппеллі – К. : ОСНОВИ, 1993. – 383 с.
22. Устенко О. Л. Теория экономического риска : монография / О. Л. Устенко – К. : МАУП, 1997. – 164 с.
23. Ястремський О. І. Моделювання економічного ризику / О. І. Ястремський – К. : Либідь, 1992 – 176 с.
24. Ястремський О. І. Основи теорії економічного ризику : навч. посібник / О. І. Ястремський – К. : "АртЕк", 1997. – 248 с.

#### **Допоміжна література**

25. Баранкевич М. М. Експертні методи в ухваленні рішень : текст лекцій / М. М. Баранкевич – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 214 с.
26. Баранкевич М. М. Фінансова математика : основи теорії, задачі, розв'язки / М. М. Баранкевич – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – 268 с.
27. Барковський В. В. Теорія ймовірностей та математична статистика / В. В. Барковський, Н. В. Барковська, О. К. Лопатін – К. : ЦУЛ, 2004. – 448 с.
28. Брігхем Є. Ф. Основи фінансового менеджменту / Є. Ф. Брігхем – К. : "Молодь", 1997. – 1000 с.
29. Вітлінський В. В. Моделювання економіки : навч. посіб. – К. : КНЕУ, 2003. – 408 с.
30. Вовк В. М. Інвестиції та їхні оптимізаційні моделі / В. М. Вовк, І. М. Паславська – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 286 с.
31. Економічна кібернетика : підручник / Геєць В. М., Лисенко Ю. Г., Вовк В. М., Вітлінський В. В. та ін.; за ред. Геєця В. М., Лисенка Ю. Г., Вовка В. М. – Донецьк : ТзОВ „Юго-Восток”, 2005. – 506 с.
32. Жлуктенко В. І., Наконечний С. І., Савіна С. С. Стохастичні процеси та моделі в економіці, соціології, екології : навч. посібник. – К. : КНЕУ, 2002. – 226 с.
33. Катренко А. В. Дослідження операцій : підручник / За наук. ред. В. В. Пасічника. 2-е видання, виправлене та доповнене. – Львів : "Магнолія 2006", 2007. – 480 с.
34. Клименко С. М. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків [Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / С. М. Клименко, О. С. Дуброва – К. : КНЕУ, 2006. – 188 с.
35. Математичне програмування: [Навч. пос.] / М. М. Глушик, І. М. Копич, О. С. Пенцак, В. М. Сороківський – Львів : "Новий світ-2000", 2006. – 216 с.
36. Методичні вказівки з інспектування банків "Система оцінки ризиків": Схвалено постановою Правління НБУ № 104 від 15.03.2004.

37. Сеньо П. С. Теорія ймовірностей та математична статистика : підручник / П. С. Сеньо – К. : Знання, 2007. – 556 с.
38. Сявавко М. С., Рибицька О. М. Математичне моделювання за умов невизначеності. – Львів : Українські технології, 2000. – 320 с.
39. Тимохин В. М., Лепа Р. М. Прийняття управлінських рішень на підприємстві: теорія і практика. – Донецьк : ООО „Юго-Восток, Лтд”, 2007. – 269 с.
40. Федоренко В. Г. Інвестиційний менеджмент : навч. посібн. / В. Г. Федоренко – 2-ге вид., доп. – К. : МАУП, 2001. – 280 с.
41. Черваньов Д. М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств : навч. посібник / Д. М. Черваньов – К. : Знання-Прес, 2003. – 622 с.
42. Економічний ризик: методи оцінки та управління [Текст] : навч. посібник / [Т. А. Васильєва, С. В. Леонов, Я. М. Кривич та ін.] ; під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої, канд. екон. наук Я. М. Кривич. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2015. – 208 с. URL : [https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/50229/5/Ekonomichniy\\_ryzyk%20.pdf](https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/50229/5/Ekonomichniy_ryzyk%20.pdf)
43. Кучеренко В.Р. Економічний ризик та методи його вимірювання: Навчальний посібник./ Кучеренко В.Р., Карпов В.А., Карпов А.В. – Одеса, 2011. – 199 с. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/147035471.pdf>
44. Посохов І. М. Управління ризиками у підприємстві: навчальний посібник \ І. М. Посохов. – Харків : НТУ «ХПІ», 2015. – 220 с. URL : [http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/28480/1/Posokhov\\_Upravlinnia\\_ryzykamy\\_2015.pdf](http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/28480/1/Posokhov_Upravlinnia_ryzykamy_2015.pdf)
45. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. – 300 с. URL : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4367/1/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%20%D0%B9%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%B2%D0%B8%D0%BC%D1%96%D1%80%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>
46. Мороз В.М. Ризик-менеджмент : навч. посібник для студ. спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» / В.М. Мороз, С.А. Мороз. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. – 140 с. URL : [http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/39143/1/Book\\_2018\\_Moroz\\_Ryzyk\\_menedzhment.pdf](http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/39143/1/Book_2018_Moroz_Ryzyk_menedzhment.pdf)

## 15. Інформаційні ресурси

1. [www.rada.kiev.ua](http://www.rada.kiev.ua) – сервер Верховної Ради України
2. [www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua) – сервер Національного банку України
3. [www.management.com.ua](http://www.management.com.ua) – Інтернет-портал для професійного розвитку управлінців
4. [www.usfa.kiev.ua](http://www.usfa.kiev.ua) – сервер Українського товариства фінансових аналітиків
5. [www.cfin.ru](http://www.cfin.ru) – сервер "Корпоративні фінанси"
6. [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua) – Державна служба статистики України
7. [www.epravda.com.ua](http://www.epravda.com.ua) – Економічна правда (електронний інформаційно-аналітичний ресурс), проект "Української правди", присвячений бізнесу та економіці.
8. [http://www.ier.com.ua/ua/areas\\_of\\_research/business\\_climate](http://www.ier.com.ua/ua/areas_of_research/business_climate) - Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – український аналітичний центр, який спеціалізується на економічному аналізі та розробці рекомендацій, розвитку громадянського суспільства в Україні
9. <https://corporatesecurity.org.ua> – Асоціація професіоналів корпоративної безпеки